

Dr. NEMEDI LAJOS főiskolai igazgató:

AZ EGRY PEDAGÓGIAI FŐISKOLA ELSŐ TÍZ ÉVE

Felsőoktatásunk a felszabadulás óta nagy változásokon ment át, új intézményekkel gyarapodott és jelentős mértékben fejlődött. Itt az ideje, hogy hozzákezdjünk a megtett út elemzéséhez. A legjobb módszernek az látszik, ha az egyes intézmények a maguk konkrét fejlődésén és változásain át érzékeltetik a felsőoktatás egészének átalakulását. — Az alábbiakban kísérletet teszünk arra, hogy egy pedagógiai főiskolának, az *egrinek* történetét felvázoljuk. Ez természetesen részben a pedagógiai főiskolák történetét is magába foglalja. E rövid összefoglalás lemond arról, hogy a magyar felsőoktatásban a felszabadulás óta jelentkező összes problémát részleteiben tárgyalja. Ezek csupán olyan formában kerülnek elő, amilyenben az egri pedagógiai főiskola életében jelentkeztek. A csepp a tenger vizéből mégis hasznos felvilágosításokat tud adni az egész tenger összetételére vonatkozólag.

I.

A kulturális forradalom egyik legalapvetőbb alkotása nálunk az általános iskola. Létrehozása nagy feladatok elé állította a dolgozó nép államát: sok-sok új tanteremre és tanerőre volt szükség többek között. A magunk elé tűzött célt, az általános iskolák valóban általánossá tételét még mindig nem sikerült elérni. De az eddig elért eredmények is csak úgy jöhettek létre, hogy megváltoztattuk nevelőképzésünk rendszerét, és a Szovjetunió példájára *új tanárképző intézményeket hoztunk létre, a pedagógiai főiskolákat.*

Már az iskolák államosítása előtt pedagógiai főiskolává alakult a szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola, és mint új létesítmény, ugyancsak 1947-ben megkezdte működését a Budapesti Pedagógiai Főiskola. 1948-ban Debrecenben és Pécsen jöttek létre pedagógiai főiskolák. Az egri Pedagógiai Főiskola tehát Debrecenben kezdte el munkáját az egyetem központi épületében. Egy év múlva azonban kormányzatunk úgy látta jónak, hogy Egerbe költözzünk át, a Lyceum épületébe, a megszűnő jogakadémia helyére. A kétszáz éves copf-stílusú műemlék ősi falai között a népi állam új felsőoktatási intézménye kezdte meg működését.

Szerencsés lépés volt, hogy azonnal sikerült a főiskolával szoros

kapcsolatban álló gyakorló általános iskolát is létrehozni. Kezdetben ez is a főépületben nyert elhelyezést, 1950-ben azonban a régi polgári iskola épületébe költözött át. Később néhány éven át még egy városi iskola is gyakorló iskolaként állt a tanárképzés szolgálatában. A főiskola hallgatói két diákokotthonban laktak.

Az új tanárképző intézmények az általános iskola felső tagozata számára képeztek rendeltetésük szerint szaktanárokat. Már a népi demokrácia alkotásai lévén, a szovjet tapasztalatok felhasználásával, az új vagy kialakulóban lévő társadalmi rend alapján jöttek létre. Itt nem kötötte őket a múlt ezernyi szállal, mint az idősebb testvéreket, az egyetemeket. Mi már 1948-ban bevezettük a marxizmus—leninizmus rendszeres oktatását, és kezdettől fogva az egyszemélyes felelős vezetés elve érvényesült munkánkban. A magyar felsőoktatás sok intézménye méltán büszke lehet arra, hogy gyökerei messze visszanyúljanak a történelembe. A pedagógiai főiskolák fiatalságukra büszkék és arra, hogy a születő új rend, a szocializmus friss hajtásai. Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy a szocializmus építésének éveiben a magyar tanárképzésnek egy új formáját teremtettük meg.

A múlt intézményei közül még leginkább a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolához fűznek bennünket bizonyos szálak. Egy egészen más társadalmi rendszerben ugyan, de bizonyos mértékig mégis felhasználhatjuk az említett intézmény életközelségét, a pedagógiai munkával való szorosabb kapcsolatát és a hallgatók gyakorlati képzésének előremutató vonásait.

A pedagógiai főiskolák első tíz esztendeje része modern történelmünknek, osztályosa Népköztársaságunk küzdelmeinek és eredményeinek. Bátran elmondhatjuk, hogy főiskolánk működése nélkül elképzelhetetlen lett volna az általános iskolák rendszerének kiépítése.

A főiskolák története része a magyar köznevelés legújabb szakaszának. Képzési rendszerünk és tanterveink változása és alakulása tükrözik a felszabadulással lehetővé vált nagyszerű fejlődés erényeit, de tükrözik az induló új élet gyermekbetegségeit, az itt-ott megmutatkozó hibákat is. 1948-ban mi is hároméves képzési idővel kezdtük el, és hallgatóink két fő szak mellett egy ún. kiegészítő szakot is választhattak, mint az ének, rajz, kézimunka és a műhelygyakorlat. Az új intézmények tanterve még meglehetősen kidolgozatlan volt. Az alapvetően fontos két fő szaktárgy oktatására viszonylag kevés idő jutott. A hallgatók figyelmét erősen szétszórta a sokféle tárgy és a kiegészítő szakok viszonylag magas óraszámja. Felsőoktatásunk akkori nagy átalakulási korszakában az új intézmények kevés központi segítséget kaptak. A kialakuló tantestületek még nem rendelkezettek kellő gyakorlattal, az oktatómunkában sok volt a tétovázás, az eszmei és pedagógiai bizonytalanság.

Az általános iskolák egyre terebélyesedő hálózata nagyobb ütemben igényelte az új szaktanárokat, mint azt a főiskolák a hároméves képzéssel ki tudták elégíteni. Ezért vált szükségessé, hogy az 1950—51-es tanévtől kezdve két évre csökkentsük a képzési időt, de ennek megfelelően megszüntessük az ún. kiegészítő szakokon az oktatást.

Az orosz szaktanárképzés különleges igényei miatt itt egyszakos képzést vezettünk be. Az új tanterv a két szaktárgyra összpontosította a figyelmet, de nagyobb gondot fordított a maxizmus—leninizmus és a pedagógiai tárgyak tanítására is. Két év után a hallgatók csak szakvizsgát tettek, és fizetéssel egyéves iskolai gyakorlati munkára mentek ki. Lényegileg tehát a harmadik év végén a pedagógiai vizsgával fejezték be tanulmányaikat [1]. Az 1952/53-as tanévben a szakemberképzés színvonalának megjavítása érdekében sor került az államvizsgák bevezetésére.

A pedagógiai főiskolák fentebb vázolt átszervezése szorosan összefüggött a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének a VKM munkájáról hozott 1950. márciusi határozatával, amely leleplezte a köznevelés területén garázdálkodó ellenséget, felfedte a nevelés hiányosságait és egyben megmutatta a jövő útjait is. Tartalmi kérdésekben a Magyar Dolgozók Pártja II. kongresszusa nyújtott értékes segítséget a magyar közoktatásügynek, ezen belül a felsőoktatásnak.

A pedagógiai főiskolák is nagy lépésekkel fejlődtek tovább. Tökéletesedett az oktató és nevelő munka, mint erre a későbbiekben még részletesebben is kitérünk. Ugyanakkor később helytelennek bizonyult lépéseket is tettünk. A káderszükségletek gyors kielégítésére való törekvés a főiskolákon túlságos specializálást, szakosítást eredményezett. Egyszakos tanárképzést vezettünk be az orosz mellett, magyarból és testnevelésből is.

Az MDP 1953 júliusi határozatai után a mennyiségi fejlesztés helyett az oktatás színvonalának emelése, a minőségi képzés követelményei kerültek előtérbe egész felsőoktatásunkban.

1954-ig a pedagógiai főiskolák a nappali és a levelező tagozatokon nagy számban képezték ki általános iskolai szaktanárokat. Az iskolák tanárellátottsága viszonylag tehát megjavult, és ezért ismét sor kerülhetett arra, hogy — most már a fejlődés magasabb fokán — visszatérjünk a hároméves képzéshez. A minisztérium vezetésével a pedagógiai főiskolák tanszékei és tanácsai alapos és körültekintő munkával, határidőktől nem siettetve, kidolgozták a hároméves tanterveket, felülvizsgálták az egyes tárgyak tematikáit. Az 1955—56-os tanévben már az új tanterv szerint kezdtük el a munkát.

A jelenleg is érvényben lévő tanterv mindenekelőtt megszüntette a kétéves képzés szűk keretei miatt kialakult zsúfoltságot. A főiskola a hároméves keretben is általában a kétévessel azonos tananyagot oktat, de a legtöbb szaktárgy összes óraszámára 25—30 százalékkal emelkedett. Lényegesen több lehetőség nyílt tehát a tananyagban való elmélyülésre és az ismeretek rögzítésére. Az új tanterv helyes egyensúlyt teremtett a szaktárgyak és az ún. közös tárgyak között. Az új képzés tartalma közelebb került az általános iskola valóságos szükségleteihez, elsősorban a politechnikai képzés vonalán. A tanárjelöltek megismerkednek a nagyüzemi termelés alapjaival, összefüggéseivel és technológiai eljárásaival. (Most, amidőn az általános és középiskolák megkezdtek a politechnikai képzés elemeinek tanítását, természetesen

a főiskoláknak is újabb lépéseket kell tenni, hogy a jövő tanárait ilyen szempontból is előkészítsék feladataik ellátására.) A hallgatók gyakorlati képzése körül élénk vita folyt és végülis az egész harmadik évet kitöltő folyamatos gyakorlati képzés rendszere mellett döntötünk [2].

A népgazdaság szervezésében 1951 után létrejött aránytalanságok a főiskolák életében is éreztették káros hatásukat és átmeneti nehézségeket okoztak. A nem elég gondos tervezés hozhatta csak magával, hogy 1953 őszén a tantestületet 55 főről 90 főre egészítettük ki, de néhány hónap múlva már kénytelenek voltunk 22 munkatársunkat más intézményekhez áthelyezni. 1954 őszén túlzott óvatosságból zuhanásszerűen visszaestek a beiskolázási keretszámok, aminek 1957 őszén már az lett a következménye, hogy nevelői képesítés nélkül kellett csak érettségivel rendelkező munkaerőket százával beállítani az ország iskoláiban.

1954 után a pedagógiai főiskolák részleges visszafejlesztésen mentek egyébként is keresztül. 1955. július 31-ével megszűnt a budapesti Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola azzal az indokolással, hogy „az elmúlt évek felsőoktatási eredményeként a nagyfokú tanárhiány megszűnt, így a továbbiakban három pedagógiai főiskola is kielégíti az általános iskolai tanárszükségletet” [3]. Az értékes munkát végzett budapesti testvérintézmény megszüntetése fájdalmasan érintette a másik három főiskolát is. A döntésnél kétségtelenül helyesen vették figyelembe azt, hogy az általános iskolai tanárok általában falura kerülnek és ezért kiképzésükre a vidéki városok alkalmasabbak a fővárosnál. A pesti főiskola tanárai és hallgatói a másik három pedagógiai főiskolán nyertek elhelyezést. A felszerelés és a könyvtár nagyrésze az egri főiskolát gazdagította. — 1955 nyarán a minisztérium az egri főiskolán megszüntette az ének, a testnevelés és a kémiai tanszékek tanárképző működését.

II.

**Az egri Pedagógiai Főiskola nappali tagozatának létszámalakulása
1948—1958-ig. (kezdő létszám)**

	M	Dp	Ért.	Alk.	E	X	Össz.	Sz. é.	Nő	Lemorzs.
1948—49.	15	19	25	—	11	—	110	—	37	40
1949—50.	55	94	55	—	36	—	240	—	119	7
1950—51.	132	178	98	—	85	—	493	12	219	89
1951—52.	196	238	62	—	134	—	630	129	239	54
1952—53.	232	282	84	—	134	1	737	198	283	55
1953—54.	255	190	54	59	163	3	724	144	297	68
1954—55.	137	101	32	35	83	—	389	64	199	26
1955—56.	59	75	27	16	20	—	197	56	114	13
1956—57.	109	110	55	31	24	—	329	54	182	36
1957—58.	128	107	54	29	23	—	341	24	204	15
1958—59.	135	102	54	31	43	—	365	2	247	

	Ösztöndíj + szoc. s.	Diákokthon	Oklevelet szereztek	Felvételin megjelentek	Felvételt nyertek
1948—49.	Pénzbeli támogatás nincs, kollégiumi ellátásban részesülnek a rászoruló hallgatók kb. 95 százalékban.				
1949—50.	Pénzbeli támogatás és kollégiumi elhelyezés, melyben kb. 222 fő, 92,7 százalékban részesül.				
1950—51.	462 93,7%	455 92,3%	70		
1951—52.	614 97,5%	568 90,2%	161		
1952—53.	724 98,2%	548 74,4%	221		
1953—54.	675 93,2%	553 76,4%	306		
1954—55.	332 85,3%	314 80,7%	347	310	77
1955—56.	190 96,4%	189 95,9%	306	205	103
1956—57.	313 95,1%	297 90,3%	75	340	123
1957—58.	324 95,0%	305 89,4%	97	398	124
1958—59.	298 81,6%	276 75,6%	—	312	138
			1578		

III.

A pedagógiai főiskolák létrejöttükör és későbbi fejlődésük során is az előtt a feladat előtt álltak, hogy viszonylag rövid idő alatt jó szaktanárokat képezzenek az általános iskola színvonalának emelése érdekében. Ez a semmiképpen sem könnyű feladat arra készítetett bennünket, hogy a leggondosabb pedagógiai munkával igyekezzünk kiválogatni a modern tudományos anyagból a legszükségesebb elemeket, igyekezzünk az így kiválogatott tananyagot mielőbb a marxizmus—leninizmus szellemével áthatni, és kíséreljük meg mindezt a legjobb oktatási módszerekkel átadni. Az általános iskola igényeihez igazodó eme válogató munka természetesen nem vezethetett mindjárt az első években teljes sikerre. Csak lassan és fokozatosan formálódtak programjaink, írótak meg jegyzeteink. Ma már néhány természettudományi tárgy főiskolai tankönyve is készen áll. A legelső volt a növénytan (1953), utána következett az állattan (1954). A földrajzi tankönyv első két kötete jelent meg, a harmadik nyomdában van. Megjelent Az ember anatómiája c. tankönyv is.

Az oktatási módszerek helyes megválasztása nemcsak pedagógiai, hanem elsőrendű politikai kérdés is volt. Éppen a főiskolák létrejötte utáni években kerültek először nagyobb számban munkás és paraszt származású fiatalok a felsőoktatás kereteibe. Az 1951—52-es tanévben

a hallgatók egyötöde egyéves szakérettségivel jött hozzánk. Valójában tehát csak az 1950-es évek elején kerülhetett sor a burzsoázia kulturális monopóliumának megszüntetésére. A szakérettségi tanfolyamoknak is ebben az összefüggésben van a legfőbb érdemük: viszonylag gyorsan segítettek megváltoztatni a munkás és paraszt származású hallgatók arányát a felsőoktatásban.

Nagyon jól tudjuk azonban, hogy nemcsak az volt a feladat a népi értelmiség felnevelése érdekében, hogy a munkás és paraszt származású ifjak bekerüljenek a felsőoktatásba, hanem az is, hogy elvégezzék pl. a mi esetünkben a főiskolát. Különösen az 1951—52, 1952—53 és 1953—54. tanévekben nagyarányú lemorzsolódási folyamat lépett fel. Így a munkás- és parasztfiatalok megtartása a főiskolán politikai feladattá vált. Harcot jelentett e fiatalokért nemcsak a politikai agitáció eszközeivel, hanem a számukra legmegfelelőbb oktatási módszerek alkalmazásával is. Ekkor került sor a begyakorló vagy továbbfejlesztő jellegű csoportos foglalkozásokra, az egyéni és csoportos konzultációkra, az anyagkövető szemináriumokra. 1951. november 3-án Budapesten az összes felsőoktatási intézmények részvételével nagy tanácskozás folyt a folyamatos tanulás megvalósításának módszereiről. Ez sok esetben azt is jelentette, hogy az előadási órák elején számonkérő részt is beiktattunk.

1953 után divat volt ezeket a módszereket kifogásolni, sőt becsmérelni és középiskolás módszereknek nevezni. Mindegy, hogy minek nevezzük az akkor alkalmazott módszereket. Azt is elismerem, hogy sokszor elvtelenül harcoltunk a lemorzsolódás ellen. Egy azonban bizonyos: ezek az előbb említett módszerek 1949-től 1954-ig történelmi szükségszerűséggel jelentkeztek a magyar felsőoktatásban. Akik ezeket az éveket végig tanítottuk és végig küszködtük, nagyon jól tudjuk, hogy a párt és a kormány intézkedései mellett ezek a módszerek is jelentős szerepet játszottak a kulturális forradalom folyamatában a munkás- és paraszt-többség biztosításánál az egyetemeken és a főiskolákon.

Ezek a módszerek ma már feleslegessé váltak, és senki sem gondol alkalmazásukra. 1954-től kezdve hallgatóinkat — nagyon helyesen — nagyobb önállósághoz, elmélyültebb munkához szoktattuk, és senkinek sem adunk mankót ma már a kezébe. — Közben azonban a szakérettségi tanfolyamok kétévesekké váltak, számuk erősen visszaesett, és 1954 után már a középiskolákból a felsőoktatásba került ifjak közül biztosítani lehetett a munkás és paraszt származású, jó tanulmányi eredménnyel rendelkező többséget. 1955 nyarán a szigorított felvételi vizsgák alapján válogatással vehettük fel a hallgatókat. Ezek a tények, amelyek társadalmunk általános fejlődésével kapcsolatosak, nemcsak lehetségessé, hanem szükségessé is tették az oktatási módszerek megváltoztatását a szocialista szakemberképzés színvonalának további emelése érdekében.

Az adott rövid időkeretben igyekeztünk megfelelő gyakorlati képésben is részesíteni hallgatóinkat. Helyesnek bizonyult az az intézke-

dés, mely a gyakorló általános iskolákat szervezetileg is szorosan a főiskolához kapcsolta (az egyetemek sokáig kevés sikerrel harcoltak ugyanezért a magától értetődő előnyért). A gyakorlati képzést jó ideig a főiskolai tanszökek szakmetodikusai és a gyakorló általános iskolai tanárok közösen végezték. 1957 nyarán a gazdaságosság szempontjainak túlzott figyelembevételével a minisztérium a szakdidaktikus rendszert megszüntette és a gyakorlati képzés munkáját egy vezető metodikus irányítása mellett a gyakorló általános iskola tanáira bízta.

Erőnköz mérten foglalkoztunk hallgatóinknak a falusi munkára való külön előkészítésével és tapasztalatszerzés céljából többször felméréseket végeztünk a gyakorló tanárjelöltek munkájára és helyzetére vonatkozólag. Egy időben rendszeresen látogattuk volt hallgatóinkat munkahelyeiken [4].

Külön kell megemlékeznünk a *levelező oktatásról*. Az általános iskolai törvény megjelenésekor a hirtelen támadó tanárszükséglethez képest csak kevés szaktárgyi oktatásra alkalmas nevelő állt rendelkezésre. Így az általános iskolák egymás után létrejövő felső tagozatai feltöltődtek tanítókkal, képcsítés nélkül. Sürgető feladatként jelentkezett tehát ezeknek a kartársaknak a megfelelő szaktárgyakban való kiképzése. 1947 nyarán az egyetemi székhelyeken és még több más városban ún. szaktanítói, vagy szakosító tanfolyamok indulnak. A pedagógiai főiskolák létrejöttével ezek a tanfolyamok a főiskolák irányítása alá kerülnek, de természetesen lényegesen nagyobb előadói apparátust kívánnak, mint az induló főiskolák tanári kara.

1947-től 1950-ig az orosz szaktanítókat leszámítva, mintegy 4600 tanítót vontunk be az A, B, C szakon a szakosítóra. A tanfolyamok programja zsúfolt volt, a tanulmányi anyagot nem rostálták meg kellőképpen, és a helyzetet súlyosbította, hogy megoldatlan maradt a nyári tanfolyamokon túl a pedagógusok évközi tanulásának irányítása. Az MDP 1950 márciusában hozott határozata a szaktanárképzés területén is jelentős változásokat hozott. A pedagógiai főiskolák létrehozatala óta nyilvánvalóvá vált, hogy a magánúton képzett tanároknak is ugyanazt a képesítést kell biztosítani, mint a pedagógiai főiskolák hallgatóinak. E célból már az 1950—51-es tanévben évközi konferenciákat szerveztünk és javítottunk a nyári tanfolyamok szervezettségén és színvonalán. Megfelelő helyet kapott az oktatásban a marxizmus—leninizmus és a pedagógia is.

Az új általános iskolai törvény leszögezte, hogy az általános iskolák felső tagozatában csak szaktanárok taníthatnak. Mivel a pedagógiai főiskolák rendes tagozatai az egyre növekvő szükségletet kielégíteni nem tudhatták, ezért 1951 júliusában a pedagógiai főiskolák mellett, azoknak szerves részeként hároméves szaktanári tanfolyamok indultak. A rendelkezésre álló oktató káderek jobb kihasználása érdekében Egerben az egész ország területére vonatkozóan magyar-történelem szakos, Debrecenben a pécsi főiskola gondozásában biológia-földrajz szakos, Szegeden pedig matematika-fizika szakos tanfolyamokat rendeztünk, igen magas részvevő létszámmal. Az általános iskolai pedagógusok

áldozatkészsége és az előadók és szemináriumvezetők tiszteletreméltó erőfeszítései jelentős eredményeket hoztak: általában emelkedett e képzési forma színvonala és a vizsgázók jelentős részének teljesítményei nem maradtak el a nappali tagozat eredményei mögött [5].

A következő néhány évet a nyári tanfolyamokkal egybekötött levelezőoktatás hősi korszakának lehet nevezni. 1952 nyarán pl. egyszerre tartottunk tanfolyamokat Egerben, Mezőkövesden és Nyíregyházán, összesen 1560 kartárs számára. 1951-től 1954-ig a megye-székhelyeken rendeztük meg az évközi konferenciákat és 1952 januárjától kezdve a félévi vizsgákat is. — 1954-ben már csak az orosz és a testnevelés szakosok részére van nyári tanfolyam.

Az 1953—54. tanévben indult meg tulajdonképpen mai formájában a levelező oktatás, de nyári tanfolyamok nélkül. A főiskolával való közvetlenebb kapcsolatot két évközi konferencia (a természettudományi szakosok részére gyakorlati foglalkozásokkal) a félévi és az évvégi vizsgák biztosítják. — 1955 szeptemberében indult meg a hároméves főiskola anyagával a 4 éves levelező oktatás. Ugyanakkor az eddig végzett egyszakosok részére két év képzési idővel kiegészítő szakokat nyitunk. Bevezetjük a levelezők számára is a felvételi vizsgákat. Az ének, a rajz és a testnevelés szakon (átmenetileg az orosz szakon is) megszűnik a levelező úton való továbbképzés.

A főiskolához kötött levelező oktatás tehát 10 év alatt igen változatos formákat vett fel. Állandó kísérő jelensége e képzési formának a nagyarányú lemorzsolódás évközben és különösen a vizsgák idején. Ez azt jelentette, hogy lényegesen több kartárssal kellett foglalkoznunk, legalább átmenetileg, mint ahány végül is oklevelet szerzett nálunk. Nem egyszer okozott nehézségeket a jegyzetellátás lassúsága, ill. egyes jegyzetek hiánya.

A fennálló nehézségek ellenére is a levelező tagozaton lényegesen több kartárs nyert oklevelet, mint a nappali tagozaton. Iktassunk ide néhány számadatot. Szaktanítói oklevelet kapott 1950-ben 919 fő, 1951-ben 362 fő, összesen 1281 fő. — Szaktanári oklevelet szerzett 1952-ben 349 fő, 1953-ban 352 fő, 1954-ben 409 fő, 1955-ben 320 fő, 1956-ban 349 fő, 1957-ben 63 fő. Szaktanári oklevelet szerzett tehát összesen: 2392 fő. Szaktanítói és szaktanári oklevelet szerzett 3673 fő.

A gyakorlat azt mutatja, hogy az általános iskolai kartársak jelentős részének buzgalma és áldozatkészsége és a főiskola erőfeszítései nem voltak hiábavalóak. A közös munka hozzájárult az általános iskolai szakrendszerű oktatás színvonalának emeléséhez. Véleményünk szerint erre az oktatási formára még hosszú időn keresztül szükség van. A természettudományi szakokon a tanfolyamok rendszerét vissza kellene állítani. A szaktanárképzésben érdekelt megyék és a főiskola összefogása, harmónikus együttműködése, az oktatási formában résztvevő kartársak fokozódó szorgalma még sokat tehetne e fontos intézmény munkájának nagyobb hatásfoka érdekében.

IV.

A burzsoá nézetek elleni harcban született meg a felszabadulás után a *szocialista magyar pedagógia*. E küzdelmekben a pedagógiai főiskolák is kivették a részüket. A megindulás után hamarosan megmutatkoztak, elsősorban a budapesti főiskolán, a burzsoá pedagógiai áramlatok kártevésai. Az 1950-es párthatározat után viszont nem egy problémánál a dogmatizmusba való merevülés tünetei jelentkeztek. A szovjet tapasztalatokat, sajnos, nem mindig sikerült azonnal a mi viszonyainkra alkotó módon alkalmazni. Ismét csak a szovjet elvtársak személyes útmutatása vezetett ezután az így keletkezett hibák kiküszöböléséhez. Ma is hálával gondolunk pl. Goncsarov professzornak főiskolánkon tett látogatására 1953 februárjában. Ugyanilyen jótékonyan befolyásolta munkánkat a jeleci pedagógiai főiskolával kialakult baráti kapcsolat, amely 1956 nyarán, ill. 1958 őszén kölcsönös delegációcseréhez is vezetett.

A pedagógiai főiskolákon jelentékeny *neveléstudományi munkásság* volt kezdettől fogva. A név maga is olyan tanárképző intézményt jelöl meg, amely feladatát alapításától kezdve igazán pedagógus módon igyekezett megoldani, és amely a pedagógiai irodalom művelését elsőrendű kötelességének érezte. A neveléstudományi munkásság sohasem korlátozódott csak a pedagógiai tanszékekre. Résztvett abban a főiskola szinte minden oktatója. A kedvező pedagógiai légkörre semmi sem jellemzőbb, mint az, hogy a főiskola tanárai közül került ki 1951-től kezdve pedagógiai tudományos életünk nem egy jelenlegi irányítója.

A főiskolán folyó neveléstudományi munkásság elsősorban az általános iskola problematikájához kapcsolódott és kapcsolódik ma is. Tanáraink közül többen írtak általános iskolai és középiskolai tankönyveket, módszertani útmutatásokat. Emellett eredményesen foglalkoztak a főiskolákon neveléstörténettel és iskolatörténettel, valamint a felsőoktatás nevelési és módszertani kérdéseivel [6].

Felsőfokú oktatás elképzelhetetlen rendszeres *tudományos munka* nélkül. Az első évek szervezési gondjai (Debrecenből Egerbe való költözködés stb.) után 1952-ben mutat ugrásszerű fejlődést a tudományos kutatás a tanszékeken. Hamarosan bekapcsolódnak ebbe azok a fiatal oktatók is, akik saját tanítványaink sorából kerültek az évek folyamán a tanári karba.

Egész magyar tudományos életünknek az volt az 1950-es évek elején az alapvető problémája, miként lehessen biztosítani egyre erőteljesebb mértékben a marxizmus—leninizmus szempontjainak érvényesülését a szaktudományokban. E folyamat meggyorsítása érdekében már 1949 őszén a városi pártbizottság jóváhagyásával a magunk erejéből hozzákezdünk a marxizmus klasszikusainak, elsősorban *A tőkének* a tanulmányozásához. 1951—52-től kezdve a minisztérium tervei által szabályozott rendszeres ideológiai konferenciák kezdődtek. A tanári testület többsége szorgalmasan és eredményesen vett részt az idők folyamán sok változáson átment tanulási formákon. A marxizmus

klasszikusainak elmélyült tanulmányozása, majd később a filozófiai tanfolyamok kétségkívül megtermékenyítően hatottak az oktató-nevelő és a tudományos munkára.

A főiskolai tudományos élet fellendülése és a vidéki elzártság feltétlenül szükségessé tette *tudományos évkönyvek* megjelentetését. 1955 óta 5 kötetben adtuk közre munkatársaink dolgozatait a pedagógia, a társadalom- és természettudományok köréből. Köteteinket a főiskola festőművész tanárainak munkái is díszítik. Közre adtuk fiatal munkatársaink értekezéseit is, alkalmat adva nekik a pályakezdésre. A főiskola 10 éves jubileumán bibliográfiai összeállítást közöltünk a tanárok szakirodalmi munkásságáról [7].

A főiskolán folyó tudományos munkásság egyik különleges vonása a helyi színezet, az egri és Heves megyei témák feldolgozása. Ezzel is szűkebb hazánkat kívánjuk szolgálni. A történészek, a marxizmus—leninizmus tanszék dolgozói pl. a megye és a város szabadságharcos hagyományainak feltárásával, a helyi munkásmozgalom történetének megírásával nyújtottak segítséget a dolgozók neveléséhez. Az irodalomtörténészek és nyelvészek a megye kulturális hagyományainak feltárásához szolgálnak adalékokat. A Bükk hegység gazdag alkalmat jelent közettani, földrajzi és biológiai kutatások számára. A helyi meteorológiai vizsgálatok a szőlőművelés továbbfejlesztésnek szolgálatában állnak. Az MTA anyagi támogatása mellett jelentős kukoricakísérleteket folytat a növénytan tanszék. A kísérletek a környék minőségi vetőmaggal való ellátásához is hozzájárulnak. A biológusok pl. az egri melegvizek felkutatását és gazdasági kihasználását segítik. Tegyük hozzá azt is, hogy a helyi színezet egyáltalán nem jelenti szükségszerűen a kutatások provinciális jellegét és az országos jelentőségű témáktól való elszakadást.

A főiskolán folyó tudományos munkásság helyi színezete — mint a felhozott példákból is láthatjuk — biztosítja egyben a munkásságnak a gyakorlattal, a gazdasági és társadalmi élettel és fejlődéssel való szoros kapcsolatát is. Ugyanerre mutat a tankönyvírói tevékenység, valamint az általános iskolai és főiskolai oktató-nevelő munkával való rendszeres pedagógiai elméleti foglalkozás [8]. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulójának tiszteletére rendezett tudományos ülésszakkal a főiskola tudományos munkásságának újabb állandó, ill. megismétlődő jellegű fórumot biztosítottunk.

A főiskola tanárai és ifjúsága a kezdet nehézségein túljutva igyekeztek bekapcsolódni a város és a megye társadalmi, politikai és kulturális életébe. A pártszervezet és az ifjúsági szövetség vezetésével számos politikai megmozdulásban, akcióban vettünk részt (választások, államkölcson-jegyzések, ünnepségek). A tanárok nem jelentéktelen szerepet játszanak ma is a tudományos és ismeretterjesztő szervezetekben, de a tömegszervezetekben is. A társadalmi munkát, a társadalmi cselekvésben való részvételt éppen olyan fontosnak tartjuk, mint a tudományos munkásságot. A kettő együtt lehet biztosítéka az oktatói-nevelői tevékenység egészséges továbbfejlődésének.

Külön kell szólnunk a marxizmus—leninizmus oktatásáról, mint hallgatóink szocialista szellemben való nevelésének egyik leghatékonyabb eszközéről. Az intézmény megalakulásától kezdve 1950-ig politikai gazdaságtant tanítottunk, de ehhez nagyon kevés politikai irányítást kaptunk. 1950-ben létrejött a budapesti egyetemen a marxizmus—leninizmus központi tanszéke. Az egyetemeken ekkor válik általánossá és kötelezővé a marxizmus—leninizmus oktatása. A formája ennek a marxizmus—leninizmus alapjainak, nagyrészt tehát időszerű politikai kérdéseknek történeti alapon való ismertetése, a propaganda és az agitáció módszereinek összekapcsolásával.

Túlnyomórészt külső előadók, politikusok oktattak, akik harcos, pártos légkört hoztak magukkal a főiskolára, és akik nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkezvén, igen meggyőző módon tudtak hatni az ifjúságra. Jó iskola volt ez a tanszéki csoport fiatal munkatársai számára.

1952-ben az Oktatásügyi Minisztériumban marxizmus—leninizmus oktatási osztály jött létre, amely a központi tanszék feladatát is átvette. 1953 ősze után önálló tanszékek létesültek az egyes intézményekben, így nálunk is. Az oktatás anyaga a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Története volt. A teljes központi irányítás, központi tematikák, programok, irodalomjegyzékek biztosították az oktatás egységét, de ez a módszer a kezdeményezést az egyes tanszékeken a minimálisra szorította. 1953 ősze után fokozatosan nőtt a tanszékek önállósága és bizonyos fokú specializálódás is megindult az oktatásban az intézmények jellegének megfelelően. A párttörténet keretében növekvő óraszámmal, de még mindig elégtelen mértékben helyet kap a marxista filozófia oktatása is. 1955-ben megindul a mi marxizmus—leninizmus tanszékünkön is a tudományos kutató munka.

A revizionizmus fokozatos előretörése, a párt politikai irányvonalának ingadozása miatt a párttörténet kizárólagos oktatása 1955 táján már nem bizonyult elég hatékony fegyvernek az ifjúság nevelésében és a káros eszmei behatásoktól való távoltartásában. — Az ellenforradalom eszmei kártevésai arról győztek meg bennünket, hogy a marxizmus—leninizmus oktatását sokkal elmélyültebbé és gazdagabbá kell tennünk. Az intézmény jellegének megfelelően lényegesen nagyobb teret biztosítottunk tehát a filozófia-történeti és filozófia, valamint a politikai gazdaságtani studiumoknak. Az e tanulmányokat kiegészítő tudományos szocializmus oktatása csak 1959-ben indulhat meg.

A marxizmus—leninizmus ilyen differenciáltabb tantervvel történő oktatása a tapasztalatok szerint igen jó hatással van az ifjúság politikai fejlődésére. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy lemondhatunk a szaktárgyak világnézetformáló erejéről. Sőt igazában csak akkor tudunk majd átütő sikereket elérni, ha a szaktárgyi oktatás minden részletét a marxizmus—leninizmus szelleme hatja át, ha az ellenséges és antimarxista nézetek ellen, de a pozitívizmus és objektívizmus minden megnyilvánulásával szemben is egységesen vesszük fel a harcot.

V.

A színvonalas szakemberképzés mellett, ezzel elválaszthatatlanul összekapcsolva fő feladatunknak mindenkor a nevelést tartottuk. Széreny erőnkkel azon munkálkodtunk, hogy hallgatónk a modern tudományok elsajátítása mellett politikai, világnézeti és erkölcsi tekintetben szocialista meggyőződéssel hagyják el a főiskolát, és mint hivatásukat igazán szerető pedagógusok, odaadó munkásai legyenek a falvak és a városok kulturális és társadalmi életének. Az élet, a gyakorlat a megmondhatója annak, mennyire sikerült céljainkat elérni és hogy hány esetben vallottunk kudarcot.

A felszabadulást követő évek magával ragadó politikai lendületéről még a főiskola első éveire is jutott. Hallgatónk között sok jó ifjúsági vezető volt, de szinte kivétel nélkül minden fiatal szívesen kapcsolódott be a mozgalmi munkába is. A szakérettségizettek 1951-től kezdve új szint és friss erőt jelentettek. Ha tanulmányi téren sok probléma volt is velük, de vérükben magukkal hozták a fizikai munka megbecsülését, idegeikben az élet megedző tapasztalatait. Voltak olyan évek, amikor a hallgatóságnak — éppen a szakérettségizettek révén — igen jelentékeny százaléka párttag volt. — A nevelőmunkában igyekeztünk az olyan alkalmakat, mint az 1552-es hősi egri várvédelem 400 éves évfordulója, előrelendítő erővé változtatni. Tanárból és diákból egyként nem hiányzott a lelkesedés.

De 1952 körül már egyben hanyatlás is következett be a nevelő munka terén. Párthatározat állapította meg, hogy az egyetemi és főiskolás ifjúság politikai fejlődése és magatartása nem tart lépést az országos fejlődéssel. Csökkent soraikban a közügyek iránti érdeklődés. Valóban kezdtek megmutatkozni a közömbösségnek, a fásultságnak, bizonyosfokú cinizmusnak a jelei. Erősödött a burzsoá nacionalizmus és az idealista világnézet befolyása. — Az országos politikában 1953 után megmutatkozó ingadozások sem tévesztették el hatásukat a főiskolák életére. A nevelőmunkában nálunk is liberalizmus és bizonytalanság kezdett mutatkozni. A tantestület egysége — nem utolsó sorban a központi tervezés hibái miatt bekövetkezett káder-hullámozás következményeként is — inkább csak pedagógiai tere szorítkozott. Az egységes politikai állásfoglalása és a pártos, harcos kiállás kívánnivalókat hagyott maga után.

Az 1955 márciusi párthatározat útmutatásai nyomán igyekeztünk sorainkat újra rendezni. Felléptünk a jobboldali nézetek terjedése, az elvtelenség és a perspektívtalanság ellen. Fokoztuk erőfeszítéseinket a tantestület ideológiai képzése terén is.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy mindezek a jószándékú törekvések már korántsem jártak, mert nem is járhattak teljes sikerrel. 1955 végén, még inkább 1956 elején országos méretekben megkezdődött az ellenforradalom ideológiai előkészítése, a proletárdiktatúra eszmei talajának fellazítása. Ilyen körülmények között a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusának hatása az elferdítő interpre-

tálás miatt sem volt teljes mértékben kihasználható. Az *Irodalmi Újság* és más sajtótermékek uszító cikkei, a népi demokrácia eredményeinek lekicsinylése, sőt tagadása, a Szovjetunió alattomos megrágalmazásai kezdték megzavarni a főiskolás ifjúság egy részének gondolkodását.

Gyengeségünknek tudható be, hogy nem tudtunk gátat vetni e kezdődő, ártalmas folyamatoknak. E folyamatok igazi jellegével és céljaival sem voltunk tisztában. Nem ismertük fel az ellenség kezét az aknamunkában. Hiányzott a megfelelő elhárító központi irányítás is. A tanári testület tényleges befolyása az ifjúság egyes köreire állandóan csökkent. A többségben lévő munkás és paraszt származású hallgatók vezető szerepe veszedelmes mértékben csorbát szenvedett. A kispolgári elemek révén nőtt a burzsoá ideológia befolyása. Az éveken át jó munkát végzett DISZ-szervezet alól is kicsúszott a talaj, és az ifjúság nem jelentéktelen tömegei — egyes megtévedt főiskolai oktatók támogatásával — a sokaknál kétségbe alig vonható jószándék ellenére is bele-sodródtak átmenetileg az ellenforradalomba. Az 1956-os ellenforradalom gyászos napjaiban a főiskola épülete, tehát nem a főiskola, mint intézmény, az ellenforradalmi bizottságok és szervezkedések központjává vált. A főiskola tornyában néhány napig működött az ún. „Szabad Eger Rádió” és az éter hullámainak segítségével is segített rombolni a népi államot és a dolgozó magyar nép 12 esztendő erőfeszítéseinek eredményeit.

A magyar kommunisták a Szovjetunió hathatós segítségével fegyveresen is megsemmisítették az ellenforradalmat, és népünk hozzáláthatott az anyagi és szellemi javakban elszenvedett súlyos károk helyreállításához és a szocializmus építéséhez. Az eszmei megzavarodottság súlyos hónapjai után az újjászülető kommunista párt útmutatásai nyomán a magyar felsőoktatás is újra megkezdhette működését 1957 februárjában. — Főiskolánk életében örökre emlékezetes dátum marad 1957. január 15-e. A legtisztábban látó és legtevékenyebb kommunisták ekkor hozták létre az MSZMP főiskolai szervezetét. 1957. március 21-én a Kommunista Ifjúsági Szövetség főiskolai tagozata is létrejött.

Az ellenforradalomban tevőlegesen résztvett hallgatók közül néhányan disszidáltak. A megtévedt tanárok és hallgatók tetteikért a nép bírósága elé kerültek. A többiek, hibáinkat és tévedéseinket a pártszervezet segítségével tisztázva, léptünk új utakra.

A főiskola életében mindig jelentős szerepet töltött be az ifjúsági mozgalom, az *ifjúsági szövetség*. — 1948-tól 1950-ig a MEFESZ szervezi soraiba az ifjúságot. Az első évben Debrecenben azonban mégis inkább a kollégium a vezető erő, az első egri évben pedig az ifjúsági pártszervezet. A MEFESZ minden pozitív szerepe ellenére sem tud a dolog természeténél fogva egységes világnézet-formáló erővé válni.

1950 júniusában történelmi szükségszerűség hozza tehát létre a DISZ-t. Csak ez a kommunista párt irányítása alatt álló ifjúsági szövetség tűzhetette ki céljául, hogy segít az iskolának a hallgatók marxista szellemű nevelésében, a tanulmányi színvonal emelésében, és segíti különösen a munkás és paraszt származású és szakérettségis hallgató-

kat. — Ekkoriban még sok a párttag az ifjúság soraiban is. A NÉKOSZ-fiatalok közül kerül ki a vezető gárda, amely kellő mozgalmi tapasztalattal és lendülettel rendelkezik. Továbbra is a párttaggyűlések szabják meg az irányvonalakat. Bátor, kritikai szellem és elvi szilárdság érvényesül az ifjúság soraiban.

Szükség is volt arra, hogy ilyen kezekbe kerüljön az ifjúság világnézeti és politikai önnevelése, hiszen a kollégiumok éppen 1950 után szűnnek meg egy időre nevelési tényezők lenni. Sajtóbeszámolók, 1953 után a rendszeressé váló politikai körök a politikai nevelés bázisai. A tanulmányi munka segítése érdekében tanulópárokat szervez a DISZ és versenyeket rendez a vizsgák idején.

A kétéves képzés rövid ideje nagy feladatok elé állítja az ifjúsági szervezetet a vezető gárda utánpótlása terén. Egyre kevesebb lesz a mozgalmi tapasztalattal rendelkező, önálló kezdeményező erővel bíró hallgató. 1954-től kezdve határozottan csökken a lendület és a spontán politikai érdeklődés. A munkás és paraszt származású ifjak már nem mindig hangadók. Kispolgári nézetek, a nacionalizmus különböző formái, önző erkölcsi felfogás kezdenek tért hódítani. A DISZ elvtelenül törekszik a taglétszám növelésére.

Néhány lelkes vezető munkája nyomán ebben az időszakban is vannak helyes és eredményes kezdeményezések. Az ifjúság nagy részét sikerült a társadalmi munkába bevonni, különösen a kulturális munka és a sport terén. A diákotthonok ismét felfejlődnek. A rendszeresen megtartott politikai körök országosan is jó hírt szereznek az egri főiskolai DISZ-nek [9].

Mindez azonban nem tudta megakadályozni, hogy az ellenforradalom ideológiai mérgei be ne hatoljanak az ifjúság soraiba. Budapestről és Szegedről ide érkező szervezők uszítására jön létre 1956. október 21-én, vasárnap a Kossuth-kör, mely azután a DISZ-szervezetet szétrobbantja.

A főiskolai élet 1957 február elején indul meg. Hamarosan létrejön az ifjúsági pártszervezet. Az akkor országosan elismert MEFESZ helyi szervezetét már nem hozzuk létre és március 21-én 36 taggal megalakul nálunk is a Kommunista Ifjúsági Szövetség. — Első feladata, hogy naponta megújuló agitációval meggyőzze a megtévesztett ifjúságot az októberi események ellenforradalmi jellegéről. A lendületes munka szép eredményeket hoz a konszolidáció terén.

1957 őszén, az új tanév elején nagyarányú áramlás indul meg a KISZ felé, és felmerül az ifjúsági szervezet felhígulásának veszélye. Csak a tanév végére sikerül rendet teremteni, és szervezetenként és politikailag egységes erővé kovácsolni a KISZ-tagságot. Az 1958—59-es tanév a céltudatos és szervezett politikai és világnézeti nevelés jegyében kezdődött el. A bázisok a kollégiumokká fejlesztendő diákotthonok.

A főiskolai élet politikai fejlődésében és időleges visszaesésében jelentkező mozzanatok kihatottak a diákotthonok szerepére és működésére is. — 1948—49-ben, tehát az első tanévben, a diákotthon volt a főiskolai nevelőmunka főműhelye, hiszen ekkor a főiskolának csak

óraadó tanárai voltak. Később egy végzetes tévedés, a szovjet példákat ismét félreértve, a diákotthonokat egy időre diákszállókká degradálta. Csak lassan tört utat magának az a helyes felismerés, hogy az otthonok, ahol a hallgatók életük jelentékeny részét együtt töltik el, nem hagyhatók ki a nevelés munkájából.

Hosszú évek kísérletezései után lényegileg az ellenforradalom óta azon dolgozunk, hogy otthonainkat kollégiumokká alakítsuk és visszahódítsuk a nevelőmunkában nekik szánandó területeket. 1957—58-ban állandó bizottságot szerveztünk e problémák tanulmányozására. Tanárok és diákok szoros együttműködése révén tervezetet dolgoztunk ki a diákotthonok belső életének kialakítása céljából. A bizottság munkálatai alapján, a KISZ-szervezettel együttműködve 1958 őszén határozottabb nevelőmunkához fogtunk. Egyelőre heti két óra kötelező kollégiumi elfoglaltságot írván elő, a hallgatók politikai és világnézeti nevelését célzó előadássorozatokot tartunk. A diákotthon azonban csak akkor töltheti be igazán hivatását, ha a szervezeti és tartalmi intézkedések révén sikerül őket valóban közösségekké tenni. Ez a közösség azután nemcsak egyes külön alkalmakkor, hanem az élet minden pillanatában és mozzanatában nevelni és formálni fogja tagjait.

Nem lenne teljes a főiskola életének még 'e nagyon is vázlatos ismertetése sem, ha nem emlékeznénk meg legalább röviden a *kulturális* és a *sportmunkáról*. Voltak évek, amikor kitűnő énekarunk és táncsoportunk szerepelt az ún. főiskolai napok keretében, de sikereket ért el országos versenyeken is. Sportolóink a főiskolai spartakiádokon szerepeltek. Ennél is lényegesebb azonban, hogy egyes években sikerült a főiskolai tömegsport széleskörű megszervezése is. — Különösen az 1953—54 és 1954—55-ös tanévekben nagy gondot fordítottunk hallgatóink kulturális nevelésére, általános műveltségük és művészi ízlésük továbbfejlesztésére [10]. Az 1957—58-as tanévben népművelési szak-kollégiumot szerveztünk, hogy ennek keretében hallgatóink soraiból a falusi kultúrmunka számára népművelési szakembereket képezzünk, — egyelőre önkéntes jelentkezés alapján.

VI.

Az ország négy, majd később három pedagógiai főiskolája egy típusú intézményt testesítvén meg, kezdettől fogva *testvéri egyetértésben* dolgozott a teljesen közös célok megvalósítása érdekében. A szakbizottságok vitatták meg a tantervi módosításokat, a tematikákat, a programokat, itt osztozkodtunk a jegyzetírás és a tankönyvírás terheiben. A főiskolák azonos tanszékei között jó kartársi viszony alakult ki. Az elmúlt tíz évre visszatekintve mégis el kell mondanom, hogy a teljesen azonos szervezetből és a célok tökéletes azonosságából adódó lehetőségeket nem használtuk ki eddig maximális mértékben. A pedagógiai főiskolák közös erőfeszítéssel többet is elérhettek volna, mint amit valójában elértek.

Mindegyik főiskolának voltak és vannak erősségei és gyengéi.

Hadd említsük itt meg, hogy néhány fontos kezdeményezéssel mi, egriek jártunk elől. 1951-ben mi rendeztünk először főiskolai napokat. 1955-ben mi adtuk ki az első tudományos évkönyvet. 1956-ban az ország felsőoktatási intézményei között elsőnek valósítottuk meg a küldöttség-cserét a jecei pedagógiai főiskolával.

Tíz év nagy idő egy fiatal intézmény életében. A tíz év lezárulta számadásra készlet. A számadás szándéka adta kezembe is a tollat. — Sikerült-e az első tíz év alatt, a vázolt körülmények között feladatainknak megfelelni? A kérdésre gondos mérlegelés után nem adhatunk egy szóval summás választ. Követtünk-e el hibákat? Igen, követtünk el hibákat, és sok mindent jobban is meg lehetett volna oldani, mint ahogy ezt tettük. De a jó szándékot senki sem vitathatja el tőlünk. A párt útmutatásai nyomán a magyar pedagógia haladó hagyományainak és a szovjet tapasztalatoknak felhasználásával igyekeztünk a szocialista szakemberképzés követelményeinek megfelelni. Több ezer jól képzett és a népi demokráciához hű, munkáját szerető nevelőt adtunk az általános iskoláknak. Végzett hallgatóink elsősorban Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén. Hajdú és Szabolcs-Szatmár megyékben helyezkedtek el, részben mivel innen is származtak.

Volt hallgatóink soraiból kerültek ki jó pártmunkások, került ki miniszterhelyettes, a tudományok kandidátusa, pártfőiskolai tanár, számos minisztériumi tisztviselő, országos tömegszervezeti vezető, egyetemi és főiskolai oktató. Nem egy közülük ma már oktatási osztályvezető, szakfelügyelő, iskolaigazgató vagy kultúrotthonvezető. — Akadtak viszont — és nem is kis számban — olyanok is, akiket nem tudtunk átformálni politikai és világnézeti szempontból, vagy akiket gyenge szakmai képzettséggel indítottunk útnak.

A főiskolának sok olyan barátja van, akik egyideig nálunk tanítottak és akiket az élet, a népgazdaság érdekei más, fontos munkaterületre hívtak el. Többen közülük egyetemi tanárok, docensek, a Magyar Rádió és Televízió vezető posztjain működnek, vagy az Állami Népiegyüttes művészeti vezetőjeként harcolnak a magyar kultúrforradalom első vonalában.

Voltak, akiket a halál ragadott ki soraink közül: dr. Gelei Gábor tanszékvezető főiskolai tanár, Perényi János adjunktus, Tihanyi Miklós lektor, Lazur Lászlóné ált. isk. tanár és Tóth József szakmunkás. Kiváló munkatársaink emlékét megőrizzük. Munkás, önfeláldozó életük példakép marad előttünk.

*

Véleményem szerint a pedagógiai főiskolák még korántsem fejezték be hivatásukat. Új feladatok állnak előttünk a szocialista emberképzés és általában a kulturális forradalom területén. Az általános iskola még koránt sincs mindenütt megvalósítva, még csorbát szenved — éppen a megfelelő szakemberek hiánya miatt — népi államunk kulturális demokráciája. A pedagógiai főiskolák közvéleménye éppen az alapítás tíz éves fordulóján úgy látja, hogy a kis általános iskolák

tanárszükségletét három szakos tanárokkal lehetne a leggyorsabban és a leggazdaságosabban kielégíteni. Az ilyen irányú tanárképzés bevezetése természetesen magával hozná a képzési idő meghosszabbítását is.

A szocializmus építése gyors ütemben halad előre. Ez a világméretben mérhető feladat azt kívánja tőlünk, a magyar kulturális forradalom szerény munkásaitól, hogy minden igyekezetünkkel segítsünk pártunk művelődéspolitikai irányelveinek valóráváltásában és a népből származó, a néphez hű magyar értelmiség kifermálásában. A pedagógiai főiskolák első tíz esztendeje biztosíték arra, hogy képesek leszünk a ránk háruló feladatok elvégzésére.

J E G Y Z E T E K

- [1] Két évre szállítják le a pedagógiai főiskolák képzési idejét. Szabad Nép. 1950. július 1. — Ágoston György: Újjászervezzük pedagógiai főiskolánkat. Köznevelés. 1950. augusztus 1. 460—461. l.
- [2] A hároméves főiskola tantervi vitáihoz: Csukás István: Irányelvek a ped. főiskolák hároméves tantervéhez. Felsőokt. Szle. 1954. 11. sz. Almásy György: Hozzászólás a hároméves pedagógiai főiskola kérdéséhez. Felsőoktatási Szemle. 1955. 1. szám. — Szokodi József: A hároméves pedagógiai főiskolai képzés és a marxizmus—leninizmus oktatása. Felsőoktatási Szemle. 1955. 3. sz. — Kálmánchey Zoltán: A testnevelés célja és feladata a hároméves pedagógiai főiskolákon. Felsőokt. Szemle. 1955. 6. sz. Összefoglalást ad a kérdésről Csukás István: A pedagógiai főiskolák új tantervéről. Felsőokt. Szemle. 1955. 5. szám. 209—214 lap.
- [3] Vö. Felsőoktatási Szemle. 1955. 3. sz. 144. lap. A budapesti Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola megszüntetéséről.
- [4] Vö. Némedi Lajos: A gyakorló általános iskolai tanárok helyzete és munkája. Köznevelés. 1954. 6. szám. — Molnár József: Tapasztalatok a gyakorlóéves tanárjelöltek és a fiatal nevelők munkájáról. Az egeri Ped. Főiskola Évkönyve. II. 1956. 213—225. lap.
- [5] Vö. Révai Lili: A szaktanárképzés új feladatai. Köznevelés. 1951. július 15. — Némedi Lajos: A szaktanári vizsgák tapasztalataiból. Köznevelés. 1951. szeptember 1.
- [6] Vö. Némedi Lajos: A pedagógiai főiskolák neveléstudományi munkássága. Tanulmányok a neveléstudomány köréből c. kötetben az 573—587. l. (Budapest, 1958.)
- [7] Az egeri Pedagógiai Főiskola Évkönyve IV. kötet. 1958. 607—637. lapokon.
- [8] Vö. Némedi Lajos: Hogyan szervezzük az egeri Ped. Főiskolán a tanszékek tudományos munkáját? Felsőoktatási Szemle. 1956. június.
- [9] Szűcs László: A DISZ-szervezet és az oktatási kar együttműködése. Felsőoktatási Szemle. 1956. 4. szám.
- [10] Bakos József: Az egeri Ped. Főiskolán folyó kulturális nevelőmunka. Felsőoktatási Szemle. 1954. 12. szám.